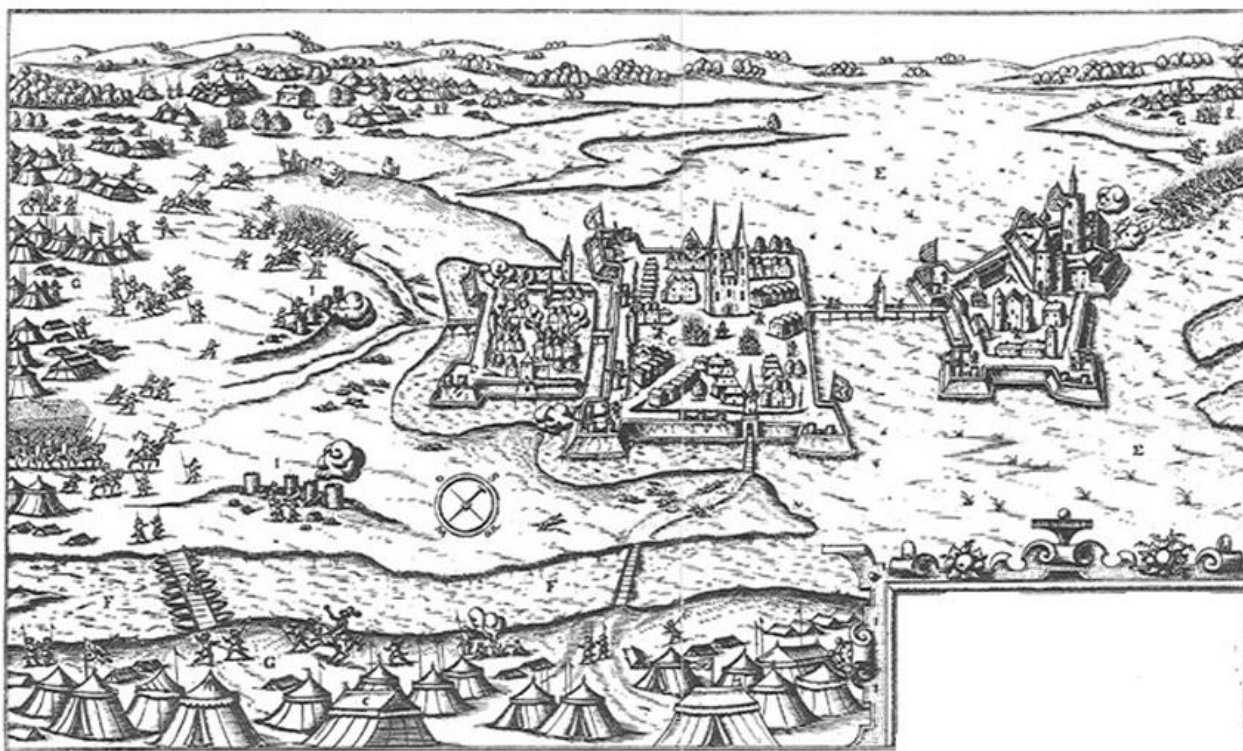

Észrevételek a 2026. évi történelem érettségi középszintű feladatsorához, avagy az érettségi feladatsorok javításának tapasztalatai

Az alábbi elemzés abból a célból is készült, hogy már a jövő tanévre nézve, **a meglévő érettségi jogszabályi keretek között is segítse a történelemérettségi javítását, finomhangolását.** A középszintű érettségi hosszútávú megújításához ezen javaslatokon túlmutató elképzeléseink vannak, ezek részletezése azonban nem ezen dokumentum tárgya.

Az érettségi feladatsorok évek óta felvetik többek között azt a kérdést, hogy mi a történelem középszintű érettségi célja, másképpen, mit is kíván mérni? Konkrét történelmi ismereteket, továbbá forrás- és szövegértést és valamilyen logikai összefüggést is bizonyára, de szerepelnek érdemi tudás nélkül is betippelhető feladatok. Ezek leginkább az egyre hangsúlyosabban megjelenő (2026-ban 100-ból 14 pontot, 2025-ben 13 pontot érő) **feleletválasztós feladatok.** Ez a tesztfajta diákbarát feladattípusnak tűnik, tudván, hogy a szóbelire bocsájtáshoz 12 pontra van szükség és még a csak 'betippelt' válaszok is 33%-ban vagy bizonyos feladatoknál 50%-ban jó válasszal kecsegtetnek. Ugyanakkor a feleletválasztós feladathoz tartozó források egy része a válaszlehetőségek szempontjából becsapós/félreérthető volt. Ezzel nem csak az a probléma, hogy csökkenti a diákok esélyeit, hanem az is, hogy a feladathoz kapcsolódó **források érdemi használata kérdésessé válik.** Megállapítható-e pl. Szigetvár elég nehezen kivehető rajza alapján, hogy van-e mocsár a vár körül (1. kép), vagy a két Németországról szóló karikatúra (2. kép) nehezen látható részletén mivel is etetik a keleti oldalon a sas egyik fejét. Mindezek miatt úgy látjuk, hogy a feleletválasztós kérdések arányát érdemes csökkenteni. Pontosabb képet azonban úgy kapnánk, ha az érettségi eredményeket feladattípusonként összesítenék, hogy kiderüljön van-e markáns eltérés a feleletválasztós kérdések és más feladatok megoldási sikeressége között.

Szigetvár 1566. évi ostroma (korabeli metszet)

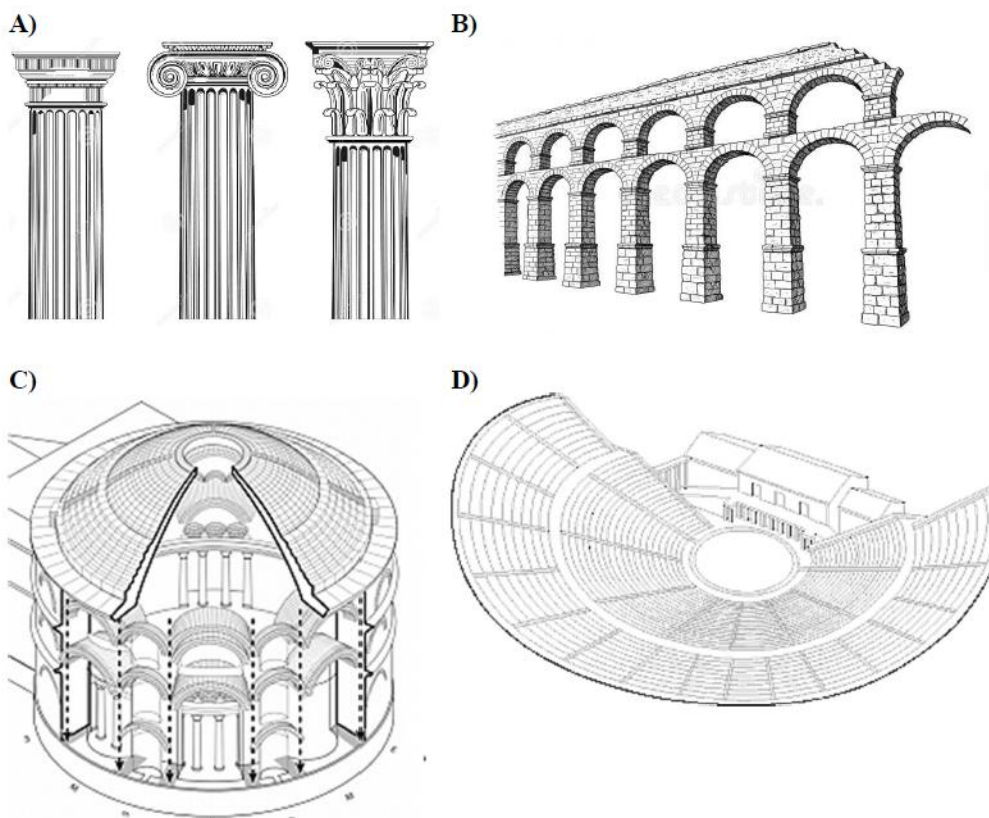
1. kép

„Ez majd felnőveszti.” (német karikatúra, 1949)

2. kép

Másrészt visszatérő probléma, hogy valóban **hiteles történelmi ismereteket, illetve a középszinten elvárt 'tudást' mérik-e a feladatok?** Például az idei teszt 1. feladatában az antik építészettel kapcsolatban rajzolt oszlopok/oszlopfők, boltívek, kupolás épület, félköríves hegyoldalba épített lépcsőzetes építmény (3. kép) szerepel.

3. kép

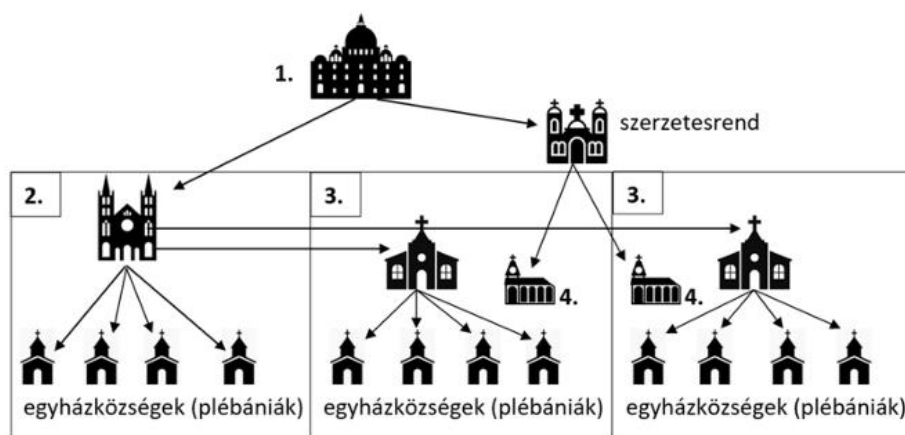
A rajzokhoz ez a feladat tartozik: „Döntse el, hogy a képeken ábrázolt építészeti megoldások a görög vagy a római építészetben jelentek-e meg először?” Görög vagy római építészet közül választás jó eséllyel megoldhatóvá teszi feladatot, de a boltívet nem a rómaiak találták fel, így érdemes lenne **pontosítani a feladat megfogalmazását**. Illetve nagyobb nehézséget jelenthetett, hogy középszinten a témához kapcsolódóan sem

a görög oszlopok, sem a római Pantheon, sem a görög teátrum/színház nem nevesített elvárás (ellenben pl. az amfiteátrum igen) sem az érettségi követelményekben, sem a kerettantervben, vagyis kérdés, hogy honnan tudható, hogy milyen konkrét tartalmi elemek tartoznak a „*antik építész*” témaköréhez? Az **érettségi tematikához tartozó tartalmak szükséges pontosítása** 2025-ben is konklúziója volt az érettségi feladatok véleményezőinek: <https://tte.hu/anomaliak-a-tortenelem-erettsegi-korul/>

Nagy szükségét érezzük, **hogy egyetlen hivatalos dokumentumban összegezzék és pontosítsák, mely középszintű érettségi témakörhöz mely lexikai adatok** (hely-és személynevek, fogalmak, kronológia) és altémák **tartoznak**. Jelenleg ezt a kerettantervből és az érettségi követelmények dokumentumából lehet csak 'összefésülni'. Például az athéni demokrácia kialakulásának történetét (elvileg...) már emelt szinten sem kérdezik, ugyanakkor a kerettantervben Kleiszthenész reformjai (Kr.e. 508) szerepelnek, tehát megkérdendő középszinten? Vagy Etelköz is kerettantervi adat, ez utóbbit kérdezi is a 2026-os középszintű feladatsor 3. feladata, ugyanakkor csak emelt tematika: „*a magyar törzsszövetség az Etelközben*”.

Fentebb is jeleztük, hogy ugyancsak **évek óta problémás, hogy a feladatokhoz tartozó forrásoknak mi a funkciója?** Vagy másképpen: milyen arányban számítanak a forrásból/képből levonható következtetések és a saját tudás.

Ha a feladatok megoldása az ábra/ forrás értelmezéséhez kapcsolódik, akkor fontos, hogy egyértelműek legyenek az ábrán szereplő elemeket. Például a 2. feladatban szereplő ábrán (4. kép) a 4-es számmal jelölt és a feladatban kérdezett intézmény (kolostor) elhelyezkedése kissé megtévesztő, a püspökségekhez tartozónak látszik.

A katolikus egyház szervezeti felépítése a középkorban

4. kép

Szintén a **források értelmezésének, használhatóságának** problémáját veti fel a magyar honfoglalással kapcsolatos 3. feladat C) forrása: „*Amikor a türkök [értsd: a magyarok] és a [...] besenyők közt háború ütött ki, a türkök hadserege vereséget szenvedett és két részre szakadt. Az egyik rész kelet felé, Perzsia vidékén telepedett le, a másik pedig vajdájukkal és vezérükkel, [...] [Levédiából] nyugatra ment lakni.*” (VII. Bíborbanszületett Konstantin bizánci császár, 10. század)

A feladat a szálláshely megnevezését kéri, „*amelyet a magyarok a C) betűjelű forrás szerint lakhelyül választottak*”. A diákok egy része Etelköz helyett a Kárpát-medencét nevezte meg, hisz’ egyrészt tanulhatott a honfoglalást közvetlenül megelőző, a forrásban is megjelenő besenyő támadásról. Illetve, ha rákeresett atlaszában, akkor inkább a bizonytalansága erősödött, mert abban *korábbi elméletek*, illetve *újabb elméletek* szerinti szálláshelyeket és vándorlási utat talált. A hivatalos tankönyvekben olvasottak sem erősítik a tisztánlátást: „*(A 895-ös besenyő támadás valószínűleg meg sem történt, hanem egy korábbi magyar–besenyő háborút kelteztek arra az időszakra Bizáncban, hogy magyarázzák, miért élnek besenyők a magyarok egykori*

földjén.)” (Borhegyi-Szabados : Történelem 9. OH, 2020. 121. oldal, illetve az Okostankönyv megfelelő leckéje (https://www.nkp.hu/tankonyv/tortenelem_9_nat2020/lecke_05_015))

Továbbá, mint már szintén jeleztük, hogy a vonatkozó középszintű témakörből (*A honfoglalás okai és menete, a kalandozások/támadó hadjáratok*) nem következik, hogy a vándorlás szálláshelyeit is be kell azonosítani, mivel az emelt szintű témakör („magyar törzsszövetség az Etelközben”).

Sokat emlegetjük a diákok **szövegértési nehézségeit**, de a **feladatok megfogalmazása** kapcsán is felmerül, segíti-e egy-egy kérdés a diákok feladatmegoldását? Például a dualizmus korával foglalkozó 7. feladat c) része kapcsán felmerült bennünk: „vajon mire gondolt” a kérdés megfogalmazója? „Nevezzen meg szakkifejezéssel **két közvetlen okot**, amelyek magyarázhatják a szlovákok létszámának változását!”

Tanárként, jól ismerve az elvárásokat, rájöhetünk, hogy ’mire gondolt’ a feladat írója, azonban a diákoknak nem biztos, hogy az *asszimiláció* és a *kivándorlás* ugrott be, mint közvetlen (direkt, konkrét?) ok. Ezek inkább folyamatként értelmezett, tanult fogalmak.

Bizonyos feladattípusok **pontozási instrukciói is pontosításra szorulnak**. A javítási útmutató szerint, ha feladat megadja a várt jó válaszok számát, akkor a válaszáadás sorrendjében kell a megoldásokat pontozni. Azonban az idei 1. feladat a kért válaszelemek számát nem adja meg, így kérdéses hogyan pontozandó, ha a diák a 2 jó válasz helyett 3-at ír? Ezt a konkrét kérdést még májusban az Oktatási Hivatal emailben így válaszolta meg: „A Javítási-értékelési útmutató valóban nem szabályozza konkrétan azt az esetet, amelyről Ön ír (zárt végű feladatban a vizsgázó három válasz jelölt meg a Javítási-értékelési útmutatóban szereplő kettő helyett, de az elvárt válaszok számát a feladatkiírás nem rögzítette). Épp ezért Ön akkor jár el helyesen, ha a vizsgázó három megjelölt válasza közül – a megoldás sorrendjétől függetlenül – elfogadja a két helyes választ.”

Az **esszék** esetében azt látjuk visszatérően problémásnak, hogy **egy jól megírt, értő esszé sem biztos, hogy megfelel a javítási útmutató konkrét elvárásainak**. **Hosszú esszék** esetén javasoljuk „**sorvezető**” **szempontokkal támogatni az érettségizőt**, ahogy ez már gyakorlat az emelt feladatsor komplex esszéinél. Esszéíró és a javító tanár szempontjából úgy tűnhet, hogy inkább segítség, ha sok az átfedés a források és az ún. E-elemek (ezek pontos megnevezése: történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek) elvárásai között, mivel így nagyobb a mozgástér mit lehet elfogadni. Ugyanakkor az idei Rákosi-korszakkal kapcsolatos esszében a megadott három forrásból kettőhöz és lényegében mindhárom E szemponthoz a helyesen rögzített 1-1 pontot érő információhoz (az ÁVH, koncepciók perек, kitelepítés, munkatábor, besúgóhálózat működési mechanizmusai) **nagyon hasonlóak a 2-2 pontot érő megállapítások, viszont pontot csak egyszer érnek**. Másképp fogalmazva, a diák a terror, megfélemlítés eszközeivel, működésével, hátterével kapcsolatban, azok megmagyarázásakor nem biztos, hogy tud ötféle különböző megállapítást írni. A javító pedig egy jól összefoglalt gondolatmenet esetén erőlködik, hogy újabb, árnyalt megállapításokat ’találjon’.

Érdemes lenne a hosszú esszék esetében az E4-et, vagyis a megoldókulcsban nem konkretizált „önálló ismeretek” javítási logikáját aszerint pontosítani, hogy bármilyen témához kapcsolódó információ, magyarázat elfogadható legyen. Ne kelljen követni az egy rögzítés (1 pont) és elvileg ahhoz kapcsolódó megállapítás (2 pont) metódust.

Összegezve, úgy ítéljük, hogy a fent jelzett javaslatok jogszabályi változtatások nélkül is érvényesíthetőek a 2026/2027-es tanév történelemérettségi feladatsorainál.

Budapest, 2026. augusztus 6.

A Történelemtanárok Egyletének munkacsoportja: Farkas Judit, Kis Sándor, Lőrinc László, Repárszky Ildikó, Székely Judit, Tóth Péter

